

Avlsplan for nordlandshest/lyngshest

Gjeldende fra 15.02.24

Hensikt og virkeområde for avlsprogrammet

Nordlandshest/lyngshesten er en levende representant for den nordnorske kulturarven, og vi har i dag et ansvar for å ta vare på en rasetypisk, sunn og allsidig hest samtidig som vi skal medvirke til utvikling av en god brukshest med tilstrekkelige egenskaper innenfor alle sports/bruksområder.

Avlsplanen skal bidra til et tjenlig og forutsigbart avlsarbeid for rasen og brukerne. Avlsplanen skal sikre en langsiktig forvaltning av populasjonen og ta i bruk de virkemidler som til enhver tid vil være nødvendig for å ha kontroll på rasetyper, innavlssituasjonen og helsetilstanden. Avlsplanen skal være lovlig i henhold til de lover, forskrifter og forordninger som er styrende for godkjente avlsplaner.

I en liten hestepopulasjon vil bestanden være ekstra sårbar for helsemessige avvik og tap av rasetype, det er derfor særdeles viktig å kunne sette inn tiltak tidlig for å sikre god helse og drive målretta avl for å ivareta det typiske ved rasen. Denne sårbarheten krever at føre-var-prinsippet ligger til grunn for avlsarbeidet.

Kort presentasjon av organisasjonen

Landslaget for nordlandshest/lyngshest er godkjent av Mattilsynet som avlsorganisasjon for nordlandshest/lyngshest. Landslaget ble stiftet i 1992, og omfatter åtte lokallag som dekker hele Norge.

Landslagets formål er beskrevet i vedtektene:

§ 1. Formål

Landslaget for nordlandshest/lyngshest i Norge er en ideell organisasjon som har som formål å:

- 1. Samle alle lokallag og være deres felles talerør og ivareta deres interesser overfor myndigheter, andre hesteorganisasjoner og samfunnet for øvrig. Landslaget skal på denne måten samle alle med interesse for nordlandshest/lyngshest til felles arbeid til beste for denne hesterasen.*
- 2. Medvirke til at det i samsvar med rasens avlsplan drives et planmessig og målrettet avlsarbeid for å fremme utviklingen av en renraset nordlandshest/lyngshest med spesielt fokus på at rasen tilfredsstillende et allsidig brukskrav. Laget skal arbeide aktivt for at det blir avholdt utstillinger og andre stimulerende tiltak.*
- 3. Representere raseinteressene overfor myndigheter/avlsledelse, og samarbeide med andre hesteorganisasjoner, spesielt de norske rasene.*
- 4. Medvirke i kontaktformidling og rådgivning ved salg og plassering av hester.*
- 5. Fremme aktiv bruk av nordlandshest/lyngshest innen de bruksområder, konkurranseformer og nivåer hvor rasen naturlig hører hjemme.*

Formålene i denne paragraf skal oppnås i en kombinasjon av lokale og sentrale aktiviteter.

Landslaget oppfyller sin formålsparagraf gjennom sitt arbeide i:

- Hovedstyret
- Avlsutvalget
- Lokallagene
- Representasjon i alle de arbeidsgrupper og utvalg hvor arbeidet med rasen er aktuelt, herunder også samarbeidsfora med Landslaget for dølahest og Norges Fjordhestlag.
- Gjennomføring av den til enhver tid gjeldende Handlingsplan for nasjonale raser.

I tillegg har landslaget skriftlige samarbeidsavtaler med:

- Nasjonalt senter for nordlandshest/lyngshest som utfører sekretariattjenester for landslaget.
- Norsk Hestesenter som er stambokfører og registrator for rasen, samt står for dommerutdanning, utstillinger, faglig rådgiving og andre oppgaver som naturlig faller inn under deres mandat som kompetansesenter for hest i Norge.

Status for rasen

Nordlandshest/lyngshest er inkludert på FAOs liste over utrydningstruede raser med status ”Truet” (FAO, 2013). På grunn av begrenset genmateriale og et ønske om å bevare rasens særpreg uten innkryssing av andre raser kreves strukturert og målbevisst avlsarbeid for å ivareta en sunn og bærekraftig populasjon.

Innavlsberegninger viser at innavlsgraden holder seg ganske stabil med et gjennomsnitt rundt 12,5 % de siste ti år. Den effektive populasjonsstørrelsen har også økt fra 2017 til 2022. Fruktbarhetsprosenten er noe svingende fra årgang til årgang, men er stabil over lengre tid. Den gjennomsnittlige føllprosenten i rasen de siste ti år er på 67%, som er over hva som regnes som normalt ved naturlig bedekning.

Innhold

.....	1
Hensikt og virkeområde for avlsprogrammet	2
Kort presentasjon av organisasjonen	2
Status for rasen	3
1 Avlsmål for nordlandshest/lyngshest	6
1.1 Vektlegging av egenskaper	6
1.2 Forhold som vektlegges for å forbedre egenskaper i avlsmålet	6
2 Rasebeskrivelse	7
2.1 Rasetype og preg	7
2.2 Høyde	7
2.3 Farge og avtegn	7
2.4 Eksteriør	7
2.5 Lynne/Temperament	8
2.6 Helse	8
2.7 Bruksområde	8
3 Stambokinndeling og utstillingsrettigheter	8
3.1 Stambokinndeling	8
3.1.1 Hoved/elitestambok	8
3.1.2 A-register / rødt pass	9
3.1.3 B-register / blått pass	9
3.1.4 C-register / blått pass	9
3.1.5 Uten rasetilhørighet	9
3.1.6 Endring av registernivå	9
3.2 Utstillingsrett	10
3.2.1 Utstillingsrett hingster	10
3.2.2 Utstillingsrett hopper	10
3.2.3 Rangering av hopper	10
3.2.4 Utstillingsrett vallaker	10
3.2.5 Utstillingsrett unghest	10
3.2.6 Frivillig visning for tidligere premierte hopper og vallaker	11
4 Særskilte krav til hingster - kåring/premiering	11
4.1 Kåringsbestemmelser	11
4.2 Førstegangsindividbedømmelse	11
4.3 Andregangsindividbedømmelse	11

4.4	Avvik fra ordinært kåringsforløp.....	11
4.5	Frivillig visning (klasse 1a eller åpen klasse).....	12
5	Individbedømmelse - omfang	12
5.1	Helse	12
5.1.1	Forhåndsundersøkelse av hingster til kåring.....	12
5.1.2	Veterinærundersøkelse av hingster på kåringsplassen	12
5.1.3	Rasespesifikke lidelser som diskvalifiserer fra kåring/premiering	13
5.2	Eksteriør	13
5.3	Bruksprøve	13
6	Bruksegenskaper/prestasjoner	13
7	Avkomsbedømmelse og premiering.....	13
8	Bruk av egen ukåra hingst på egne hopper.....	14
9	Bruk av fersk og frossen sæd - Kunstig semin (KS)	14
10	Bruk av embryo	14
11	Bruk av sæd fra død eller kastrert hingst.....	14
12	Særskilte krav til hopper og vallaker	14
12.1	Hoppebedømmelse.....	14
13	Bedømmelse av føll og unghest.....	14
13.1	Utstillingsbestemmelser unghestskuer	14
14	Øvrige rasespesifikke tiltak/ bestemmelser	14
14.1	Avlsregulerende tiltak.....	14
14.1.1	Hoppekvoter	14
14.2	Avlsstimulerende tiltak.....	15
14.2.1	Avlsstimulerende tiltak i regi av Landslaget for nordlandshest/lyngshest	15
14.2.2	Avlsstimulerende tiltak i regi av Norsk Hestesenter	15
14.3	Ekstraordinære tiltak mot innavl	15
15	Rutiner for endring av avlsplan og vedlegg.....	15
15.1	Rutiner for endring av avlsplan.....	15
15.2	Rutiner for endring av vedlegg til avlsplan.....	16
	Vedlegg 1- Vekting av konkurranseresultat på offisielle utstillinger	17
	Vedlegg 2 - Farger på nordlandshest/lyngshest	19
	Vedlegg 3 - Arvelige tilstander hos Nordlandshest/lyngshest.....	20
	Vedlegg 4 - Kriterier for avkomsvurdering	22
	Vedlegg 5 - Dispensasjon fra alderskrav ved bruksprøve.....	23
	Vedlegg 6: Retningslinjer for utvida bruksvurdering av nordlandshest/lyngshest	24

1 Avlsmål for nordlandshest/lyngshest

Nordlandshest/lyngshest skal ha et rasetyrisk preg, et funksjonelt eksteriør, allsidige bruksegenskaper og godt lynne. Nordlandshest/lyngshesten skal være ved god helse, fri for genetiske lidelser og preges av god holdbarhet.

1.1 Vektlegging av egenskaper

I avlsmålet vektlegges egenskapene som vist nedenfor:

Egenskap	Vektlegging
Eksteriør	50%
Bruksegenskaper	20%
Lynne	10%
Helse	20%

1.2 Forhold som vektlegges for å forbedre egenskaper i avlsmålet

Eksteriøregenskaper vurderes og vektet slik:

- Rasetype og preg: 40%
- Kroppsbygning, muskulatur: 20%
- Beinkvalitet, beinstilling: 20%
- Bevegelser i skritt og trav, samt galopp på utstillinger med løsvinsing: 20%
- Helhetsinntrykk ved beskrivelse

Bruksegenskaper som vektlegges i avlsarbeidet, er:

- Allsidighet
- Samarbeidsevne
- Arbeidsvilje

Bruksegenskapene tas hensyn til gjennom bruksprøver på utstillingene. Når det gjelder innhold og reglement for bruksprøver på offentlige utstillinger, henvises det til gjeldende [bruksprøvereglement fra Norsk Hestesenter](#).

I tillegg kan offisielle konkurranseresultater fra DNT og NRYF sine system tas med i en helhetlig vurdering av hestens bruksegenskaper. Konkurranseresultater vektet i henhold til vedlegg.

[Vedlegg 1: Konkurranseresultat.](#)

Andre konkurranseresultat enn fra DNT og NRYF kan implementeres i vedlegg dersom de har offisielle reglement og godkjente dommere iht. reglement som sikrer lik gjennomføring og dømming i alle avholdte konkurranser i hele landet.

Lynne/Temperament

Lynne bedømmes under bruksprøver på utstilling. Videre vurderes hestenes opptreden og vesen på utstilling. Lynne skal beskrives og evalueres av eksteriørdommere, bruksprøvedommere og veterinær når denne er til stede.

Helse og Holdbarhet

Vurderes på bakgrunn av veterinære anmerkninger. Holdbarhet vurderes etter at hesten er fylt 10 år, før fylte 10 år vurderes helse.

2 Rasebeskrivelse

2.1 Rasetype og preg

Nordlandshest/lyngshest skal være en harmonisk hest, vise utstråling og vitalitet samt ha godt lynne. Innen rasen finner man en viss variasjon i typer, fra lettbygde til litt tyngre individer. Hesten skal være lett gjenkjennelig i både rasetype og kjønnspreg, der farge, hode, avtegn og individets størrelse er viktig for fenotypen, og vil bli tillagt stor vekt ved helhetsvurdering.

Om sommeren har den kort, blankt hårlag, om vinteren kraftig pels. Lite hovskjegg er rasetyypisk.

2.2 Høyde

Stangmål manke varierer normalt mellom 125 og 145 cm, med hovedtyngden mellom 130 og 140 cm. 3 års hingster som kåres bør ligge innenfor hovedtyngden, men dette er ikke noe absolutt krav. Høyden vurderes som en del av helhetsinntrykket.

2.3 Farge og avtegn

Følgende farger er tillatt; Rød, brun, svart, gul, borket, sølvbrun, sølvsvart, sølvborket og alle avblekbare skimmelvarianter av disse. Det er ønskelig å beholde fargemangfoldet. Blåøyd hvite individer kan ikke premieres eller kåres.

Vanlige avtegn er stjerne og bles. Glassøyd, ringøyd, store avtegn på hode, over 1/3 på pipa på bakbein og alle avtegn på hud over hoven på frambein er diskvalifiserende for premiering/kåring. Med store avtegn på hode menes bles som går utover øyepartiet, samt kubles.

Hingster med dobbelt sølvgen kan ikke avlsgodkjennes. Sølvstatus skal være kjent før hingsten møter på utstilling. [Se vedlegg nr 2](#)

Landslaget kan sette inn tiltak, i samråd med Norsk Hestesenter og kåringsnemda, for å regulere fargemangfoldet blant de avlsgodkjente hingstene hvis det er nødvendig for å opprettholde/ivareta de godkjente fargene.

2.4 Eksteriør

Hode og hals:

Lett, pent hode med passelig pannebredde i forhold til hodets størrelse og uttrykksfulle øyne. Neseryggen skal være tilnærmet rett, og ikke for lang. Hodet skal harmonere med hals/kropp. Halsen skal være vel ansatt. Det er ønskelig med god lengde på hals, en godt muskelsatt overlinje i nakke/hals og markert overgang hode/hals, uten underhals.

Kropp:

Harmonisk, godt muskelsatt kropp med god manke, passe bredde og god dybde. Sterk i rygg og lendeparti. Kryss og lår skal ha gode vinkler og være godt muskelsatt. Krysset bør ha god lengde og kan være noe hellende.

Bein:

Rasen preges av sterke, hardføre bein og høver av god kvalitet. Beina skal være tørre og velstilte med god pipebredde og markerte ledd. Overarmen skal være godt muskelsatt. Bakbein skal ha godt utviklet muskulatur i underlår. Hasene skal ha gode vinkler.

Bevegelser:

Bevegelsene skal være veivinnende, lette, ledige og korrekte med god takt. Bevegelsene skal også være gjennomgripende. Det vil si god bruk av alle ledd og bevegelse i overlinja i alle viste gangarter.

2.5 Lynne/Temperament

Rasen har et allsidig avlsmål og lynnet skal gjenspeile dette. Det krever en robust, ærlig, pålitelig og livlig hest som har god tilpasningsevne til aktuelle bruksområder. Temperament måles ved all håndtering på utstilling, særlig under bruksprøvene.

2.6 Helse

Rasen har generelt god helse, men man må være spesielt oppmerksom på avvik og diskvalifiserende lidelser da nordlandshest/lyngshest er en liten og sårbar populasjon.

[Vedlegg 3: Arvelige tilstander hos Nordlandshest/Lyngshest](#)

2.7 Bruksområde

Nordlandshest/lyngshest har alltid hatt et allsidig bruksområde. Hesten var tidligere brukt til all slags gårdsarbeid og som skyss- og ridehest. I nyere tid er hesten hovedsakelig brukt til rekreasjon, sport og hestebasert næring.

Den er en allsidig hest som kan brukes av alle i familien da den er høvelig i størrelse og lynne.

Hesten er godt egna for bruk i alle vanlige disipliner innenfor ridning og kjøring, og er også godt egna til turridding og kløving da den er stø på foten og fornuftig i vanskelig terreng.

Nordlandshest/lyngshesten har en framdrift og et trav som gjør den godt egna som ponnitraver.

Den er også en utmerket terapihest med sitt rolige, vennlige vesen og sitt gode bevegelsesmønster.

Arbeidsviljen og pågangsmotet til nordlands-/lyngshesten gjør den velegna til bruk i rideskoler der det kreves at hesten viser tålmodighet med uerfarne ryttere samtidig som den har kapasitet til å gi utfordringer for de mer erfarne rytterne.

3 Stambokinndeling og utstillingsrettigheter

3.1 Stambokinndeling

3.1.1 Hoved/elitestambok

Individ født inn i A-registeret kommer i elitestamboka når det oppnår premiegrad, dvs. 1., 2., 3. pr., eller Kåra (hingster). Ved opprykk til elitestambok vil individet tildeles stamboknummer fortløpende i egen nummerserie for hopper og hingster.

3.1.2 A-register / rødt pass

Følgende må være oppfylt i tillegg til at individet må være DNA-testet, og godkjent, mot begge foreldre:

- Far kåra/premiert og mor i A-register eller i B-register med tre godkjente generasjoner* (*Godkjent generasjon = Kåra far og mor i A-register eller i B-register.). (Unntak: mormors far kan være renraset, men ikke godkjent.)

3.1.3 B-register / blått pass

Et av følgende punkt må være oppfylt i tillegg til at individet må være DNA-testet og godkjent mot begge foreldre:

- Far kåra/ premiert - mor i B-register, færre enn tre godkjente generasjoner*.
- Far kåra/premiert - mor i C-register.
- Far ukåra i A-registeret – mor i A-registeret.

3.1.4 C-register / blått pass

Følgende hester skal føres inn i rasens C-register:

- Hest etter kåra/premiert far og typegodkjent mor.
- Hest etter ukåra far som ikke er i rasens A-register.

3.1.5 Uten rasetilhørighet

Alle hester som ikke kommer inn under A, B eller C-register (se tabell).

Hingst	A-hoppe	B -hoppe	C-hoppe	Typegodkjent hp	Hoppe uten rasetilhørighet
Kåra	A	3 godkjente generasjoner = A. færre generasjoner = B.	B.	C.	Ukjent
Ukåra, A-reg	B	C	C	C	Ukjent
B. hingst	C	C	C	C	Ukjent
C. hingst	C	C	C	C	Ukjent
Hingst uten rasetilhørighet	Ukjent	Ukjent	Ukjent	Ukjent	Ukjent

3.1.6 Endring av registernivå

Hester skal rykkes ned i stamboka dersom det i ettertid viser seg at individet er tatt inn i uriktig register på grunnlag av feil oppgitte opplysninger eller feil i DNA-test.

Ved saksbehandlingsfeil settes foreldelsesfristen til ett år etter påbegynt registrering. Feil som oppdages etter dette skal ikke komme hesteeier til ulempe.

Avkom etter mor i A-registeret og ukåra hingst i A-registeret, kan søke om opprykk til A-registeret dersom far i ettertid blir kåra eller premiert. Søknad sendes til Norsk Hestesenter på registrering@nhest.no, som videresender til avlsutvalget i Landslaget for behandling.

3.2 Utstillingsrett

3.2.1 Utstillingsrett hingster

Hingster 3 år og eldre i rasens A-register har utstillingsrett og kan kåres/premieres. Utenlandske hingster som vises til kåring, må fylle de krav til avstamning som gjelder for oppføring i A-register for norske nordlandshester/lyngshester.

3.2.2 Utstillingsrett hopper

A-register: Hopper i A-register/rødt pass har full utstillingsrett.

B-register: Hopper i B-register/blått pass har utstillingsrett med restriksjoner nevnt i punkt 3.2.3

C-register: Hopper i C-register har ingen utstillingsrett.

Typegodkjenning: Hopper uten rasetilhørighet oppfordres til å stille til typegodkjenning på offisiell utstilling dersom et av følgende punkt er oppfylt:

- DNA kontroll mot oppgitt premiært/kåra far som ikke kan utelukke han og opplysninger om mor som virker sannsynlig sammenligna med informasjon som finnes i rasens arkiv. Far vil da bli oppgitt i stamtavla.
- DNA kontroll mot oppgitt registrert mor som ikke kan utelukke henne og opplysninger om far som virker sannsynlig sammenligna med informasjon som finnes i rasens arkiv.
- Dersom ingen av foreldrene er DNA typet må opplysninger om hoppas avstamning virke sannsynlig sammenlignet med informasjon i rasens arkiv.

Alle tilfeller vil bli behandla individuelt og utfallet vil ikke medføre presedens. I spesielt kompliserte tilfeller skal hovedstyret i Landslaget rådspørres. Hoppa må oppnå minimum 7 på rasetype og ikke ha delkarakterer under 6 på noen av de øvrige eksteriørmomentene.

3.2.3 Rangering av hopper

A-register: Hopper i A register/rødt pass kan tildeles premiegrad i henhold til utstillingsreglement. Ved premiering vil gjeldende hoppe rykke opp til Elitestambok. Hoppene kan også rangeres etter kvalitet.

B-register: Hopper i B-register har utstillingsrett, men kan kun få en beskrivelse på utstilling. Kan ikke premieres, men kan rangeres etter kvalitet.

3.2.4 Utstillingsrett vallaker

Vallaker i rasens A- eller B-register har utstillingsrett. De følger samme kriterier som hopper som er A- og B-registrerte.

3.2.5 Utstillingsrett unghest

Unghester i A- og B-register har utstillingsrett. Unghester i B-registeret får en beskrivelse på utstilling, men tildeles ikke sløyfe.

3.2.6 Frivillig visning for tidligere premierte hopper og vallaker.

Hopper og vallaker som innehar premiegrad kan møte for ny vurdering dersom eieren ønsker dette. Dersom hesten vises i klasse 4, 5, 6, 8 og 9 gjennomgår den individbedømmelse. Hesten kan oppnå 1., 2., 3. eller 0. premie og resultatet er meritterende.

3.2.6.1 Åpen klasse

Hopper og vallaker kan vises i «Åpen klasse» for ny eksteriørbeskrivelse, dette vil ikke påvirke tidligere gitt premiering. Hesten kan eventuelt være med i utvelgelsen av dagens hest.

4 Særskilte krav til hingster - kåring/premiering

Kriterier for kåring er først og fremst at individet er uten diskvalifiserende lidelser, har bra rasetype/preg og tilfredsstillende beinkvalitet. På grunn av begrenset genmateriale og et ønske om å bevare rasens særpreg uten innkryssing av andre raser, kan individer med sjelden eller lite utbredt avstamning vurderes særskilt. Kåringsnemda får slektskapsvurderinger av NHS i forkant av kåringene.

4.1 Kåringsbestemmelser

Kåring/premiering gjennomføres av oppnevnt kåringsnemnd på kunngjort offentlig utstilling. Kåringsnemda oppnevnes i samarbeid mellom Landslaget for N/L og Norsk Hestesenter.

Kåring/premiering utføres i henhold til gjeldende avlsplan og retningslinjer for kåring og kåringsnemnder.

4.2 Førstegangs individbedømmelse

En hingst kan møte til førstegangs kåring som 3-åring. Ved kåring gjennomføres en individbedømming hvor en vektlegger egenskaper definert i avlsmålet.

Hingsten kan oppnå kåringsgrad, med mulighet for kvalitetsrangering. Kåringsgrad kvalifiserer til avlsbruk i to år for alle kåra hingster og tildeles en kvote på 15 hopper for de to årene. Hingster i klasse 1b kan velge å møte direkte til UB og oppnå 0., 1., 2. eller 3. premie.

4.3 Andregangs individbedømmelse

En kåra hingst skal møte til ny individbedømmelse etter gjennomført utvidet bruksvurdering ([se gjeldende utstillingsreglement](#) og [gjeldende retningslinjer for utvida bruksvurdering](#)). Hingsten kan oppnå 0., 1., 2. eller 3. premie.

4.4 Avvik fra ordinært kåringsforløp

Kåra hingster som ikke stiller til utvidet bruksvurdering etter to år, mister automatisk avlsgodkjenninga fram til den har gjennomført utvidet bruksvurdering og eventuelt blitt premiert ved påfølgende utstilling.

Landslaget kan, etter søknad, forlenge avlsgodkjenningen til en hingst dersom det foreligger vektige årsaker. Med vektige årsaker menes akutt sykdom/skade hos hingst under utstillinga eller i forkant av utstillinga som hindrer hingsten i å vise seg på utstillinga eller trene normalt i forkant

av utstillinga. Landslaget gjør individuelle vedtak basert på anbefaling fra kåringsnemda som behandler søknaden. Veterinærattest skal følge søknaden, og en eventuell forlengelse av avlsgodkjennelsen gjelder innenfor allerede gitte hoppekvote.

4.5 Frivillig visning (klasse 1a eller åpen klasse)

Hingster som innehar premiegrad kan møte for ny vurdering dersom eieren ønsker dette. Dersom hingsten vises i klasse 1a gjennomgår den individbedømmelse og helseundersøkelse. Hingsten kan oppnå 1., 2., 3. eller 0. premie og resultatet er meritterende.

Hingster kan også vises i «Åpen klasse» for ny eksteriørbeskrivelse, dette vil ikke påvirke tidligere gitt premiering. Innmelder må selv opplyse om hvilken klasse hingsten skal stilles i ved innmelding.

5 Individbedømmelse - omfang

Ved individbedømmelsen gjennomgår hingsten en veterinærundersøkelse, eksteriørbedømmelse og bruksprøver. Resultatet fra individbedømmelsen for helse, eksteriør og bruksegenskaper skal vurderes i henhold til vektleggingen i avlsmålet, og gi grunnlag for kåringsavgjørelsen.

5.1 Helse

5.1.1 Forhåndsundersøkelse av hingster til kåring

For nordlandshest/lyngshest er det ingen krav til forhåndsundersøkelse av hingster til kåring.

Ved innmelding til hingstekåring skal hingsteføll som er registrert som klapphingst/urhingst framlegge veterinærattest på at begge testikler er kommet ned. Veterinærattesten må være datert innen 31. desember det året hesten fyller to år.

5.1.2 Veterinærundersøkelse av hingster på kåringsplassen

Den veterinære helseundersøkelse skal foregå under rolige omgivelser med mønstring på et fast og sikkert underlag som gir like bedømmelsesforhold for alle hingster.

Hingsten skal på bedømmelsestidspunktet være mulig å undersøke for de lidelser som skal vurderes. For at gangarter og helse skal kunne bedømmes må den være haltfri. Det skal utføres en klinisk undersøkelse for vurdering av generell almenntilstand. Bøyeprøve skal kun utføres ved funn på palpering, eller om hesten viser halthet eller uregelmessighet ved mønstring.

Den kliniske undersøkelsen skal inneholde:

1. Signalementskontroll mot foreliggende registreringspapir
2. Klinisk undersøkelse for vurdering av generell almenntilstand
3. Sirkulasjons- og respirasjonsundersøkelse. Auskultasjon over hjertet, spesielt med hensyn til systoliske suselyder
4. Kontroll av bitt
5. Ortopedisk undersøkelse. Inspeksjon (se etter konturforstyrrelser), palpasjon (sener, leddhuler, seneskjeder)
6. Undersøkelse av kjønnsorganer*
7. Patellaopphaking/låsning**
8. Kliniske symptom på sammereksem

*Testiklene skal ha normalt leie i pungen, være symmetriske og ha normal konsistens. Rotasjon av en eller begge testikler er ikke uvanlig for noen hestrase. Lidelsen er ikke automatisk diskvalifiserende. Testikkelrotasjon skal beskrives. Størrelsesforskjell mellom testiklene på mer enn 50 % er diskvalifiserende.

**Rutine for undersøkelse av patellaopphaking/låsning:

- Hingsten skal leies ned en bakke med høvelig helningsgrad minst fire ganger, der veterinær observerer hingsten minst to ganger fra hver side. Hingsten skal leies i skritt og stoppe for hvert steg.
- Veterinær kjenner hvor lett det er for patella å gli ut av sitt normale leie ved å vugge hingsten fra side til side ved å ta et fast tak på krysset til hingsten.
- Tilleggsundersøkelser hvis nødvendig:
 - Hingsten leies i skritt i en liten volte på begge hender.
 - Hingsten rygges.

Alle avvikende funn skal noteres og tas med i vurdering av helsekarakteren veterinæren setter. Ved funn må veterinær vurdere alvorlighetsgrad.

5.1.3 Rasespesifikke lidelser som diskvalifiserer fra kåring/premiering

Det skal ikke kåres hingster dersom det ved den kliniske veterinærundersøkelsen påvises følgende defekter:

- A. Patellalåsning eller patella ut av stilling er diskvalifiserende. Lettere haking, også kalt catching, kan føre til diskvalifisering. Alvorlighetsgrad ved funn vil være spesielt avgjørende for om kåring/premiering tildeles. Hovedregelen er at hingster som ikke oppnår kåringsgrad og har anmerkning på catching av patella ikke har utstillingrett ved en senere anledning. Unntaket er 3-års hingster, som kan vises igjen.
- B. Dobbelt sølvgen. Hingster som ikke har kjent status for sølvgen skal testes før de kan framstilles for kåring. Resultat av testen skal sendes til Norsk Hestesenter og publiseres i stambok på nett.

5.2 Eksteriør

Kåringsdommerne bedømmer beinstilling og bevegelsens korrekthet ved mønstring på hardt underlag. Øvrig bedømmelse av eksteriør skal vises for hånd og løs.

5.3 Bruksprøve

Bruksprøve er obligatorisk første gang en hingst møter til individbedømmelse eller hvis en ukåra hingst framstilles ved en senere anledning. Bruksprøven gjennomføres i henhold til gjeldende bruksprøvereglement for offisielle hesteutstillinger i regi av Norsk Hestesenter.

6 Bruksegenskaper/prestasjoner

Disse vurderes gjennom avlagt bruksprøve i henhold til [gjeldende bruksprøvereglement](#) for offisielle hesteutstillinger i regi av Norsk Hestesenter, samt senere avlagt utvida bruksvurdering for hingster. Konkurranseresultat kan telle i tillegg for enkelte utstillingsklasser.

[Vedlegg 5: Dispensasjon fra alderskrav ved bruksprøve](#)

7 Avkomsbedømmelse og premiering

Hingster og hopper kan på eiers forespørsel få en teoretisk avkomsbedømmelse. Dette gjøres i henhold til kriteriene i [vedlegg 4](#).

8 Bruk av egen ukåra hingst på egne hopper

Det godtas kun bruk av avlsgodkjent hingst for å komme i rasens A-register, i henhold til kapittel 3 om stambokinndeling.

9 Bruk av fersk og frossen sæd - Kunstig semin (KS)

KS er godkjent reproduksjonsmetode på nordlandshest/lyngshest. Sæd fra avlsgodkjente hingster kan benyttes på hopper i rasens register i hele avlsplanens virkeområde.

10 Bruk av embryo

Det registreres ikke nordlandshest/lyngshest i Norge som har blitt til ved embryooverføring.

11 Bruk av sæd fra død eller kastrert hingst

Sæd fra død/kastrert kåra/godkjent hingst kan benyttes ut påfølgende kalenderår etter hingstens død/kastrering.

12 Særskilte krav til hopper og vallaker

12.1 Hoppebedømmelse

Premiering av hopper baseres på individbedømmelse. Hoppeutstillinger med bruksprøver blir derfor et viktig tiltak i avlsdyrutvalget. Bruksprøvene gjennomføres etter gjeldende regler fra Norsk Hestesenter. Premieringsgrunnlaget på hoppeutstillingene må være i tråd med rasens avlsmål. Rasen bør opprettholde sin gode tradisjon med å sette hoppene tidlig inn i avlen.

Hoppe- og vallakutstillinger

Hoppe-/vallakutstillingene gjennomføres av lokal utstillingsarrangør i samarbeid med Norsk Hestesenter. Raseorganisasjonen skal være behjelpelig med teknisk personell.

13 Bedømmelse av føll og unghest

13.1 Utstillingsbestemmelser unghestskuer

Unghestskue gjennomføres av lokal utstillingsarrangør i samarbeid med Norsk Hestesenter. Raseorganisasjonen skal være behjelpelig med teknisk personell. Unghestskuene har offisielle klasser for føll, 1-åringer og 2-åringer av begge kjønn og for 3- årshopper/vallaker.

14 Øvrige rasespesifikke tiltak/ bestemmelser

14.1 Avlsregulerende tiltak

14.1.1 Hoppekvoter

Ved førstegangskåring tildeles hingsten en hoppekvote på 15 hopper.

Det kan søkes om dispensasjon fra denne bestemmelsen til kåringsnemda dersom det foreligger vektige årsaker. Slike vektige årsaker kan være avbrutt avlssesong grunnet akutt skade eller sykdom hos hingst. Veterinærattest må da fremlegges ved søknad. Det kan også søkes om utvidelse av hoppekvote dersom hingsten har hatt en sammensetning av hopper som tilsier at dette er hensiktsmessig (for eksempel ved utbrudd av abortvirus, eldre hopper som har vanskelig for å ta seg eller hopper som dør etter bedekning).

Hvis hingsten oppnår premiering, etter gjennomført utvida bruksvurdering, får hingsten en føllkvote på 50 fødte føll. Det kan, i samråd med Landslaget, kåringsnemda og Norsk Hestesenter, innføres kvoter for premierte hingster dersom det foreligger vektige årsaker. Med vektige årsaker menes helsemessige eller fruktbarhetsmessige svakheter, eller at hingsten får for stort genetisk bidrag i populasjonen.

14.2 Avlsstimulerende tiltak

14.2.1 Avlsstimulerende tiltak i regi av Landslaget for nordlandshest/lyngshest

Landslaget for nordlandshest/lyngshest vurderer til enhver tid om og hvilke avlsstimulerende tiltak som skal settes inn, avhengig av behov og økonomisk situasjon.

14.2.2 Avlsstimulerende tiltak i regi av Norsk Hestesenter

Norsk Hestesenter er ansvarlig for å arrangere hingsteutstilling/kåring, samt utvida bruksvurdering for hingster, i samarbeid med raseorganisasjonen.

14.3 Ekstraordinære tiltak mot innavl

Landslaget for nordlandshest/lyngshest skal til enhver tid vurdere nødvendigheten av ekstraordinære tiltak mot innavl. Slike tiltak vurderes på bakgrunn av innavlsberegninger, og innføres i samråd med styret i landslaget, kåringsnemda, avlsutvalget og Norsk Hestesenter.

Norsk Hestesenter utfører årlige innavlsberegninger på vegne av Landslaget. Dette omfatter utregning av innavlsgrad og effektiv populasjonsstørrelse. Det utføres årlig utregning av føllprosent basert på innrapporteringer fra oppdretterne. Rapporter på andre typer overvåkning, f.eks. på fargeutvikling, fruktbarhetsparametere, helseregistreringer o.l. bestilles ved behov.

15 Rutiner for endring av avlsplan og vedlegg

15.1 Rutiner for endring av avlsplan

Avlsplanen kan endres årlig, men det bør foretas en hovedrevisjon hvert femte år. Rutinene for endring av avlsplan er som følger:

- Avlsutvalget i Landslaget for nordlandshest/lyngshest foretar arbeidet med å utforme utkast til endret avlsplan. Avlsutvalget står i sitt revisjonsarbeid fritt til å trekke inn aktuelle ressurspersoner eller fagpersoner til å bistå sitt arbeid.
- Utkast til avlsplanendring sendes ut på høring til lokallagene. Høringsperioden bør være

på ca. 4-6 uker. Høringsperiode og frist for innsending av høringsinnspill fastsettes av Landslagets styre.

- Avlsutvalget leverer et gjennomarbeidet utkast til styret i Landslaget som vedtar planen.
- Norsk Hestesenter foretar en faglig vurdering av den vedtatte avlsplanen og sender anbefaling til Mattilsynet om planen bør godkjennes eller ikke.
- Mattilsynet foretar endelig godkjenning av avlsplanen.

For å sikre at man har en ferdig godkjent avlsplan i god tid innen utstillings- og avlssesongen starter bør den vedtatte avlsplanen være Norsk Hestesenter i hende innen 15.oktober foregående år.

15.2 Rutiner for endring av vedlegg til avlsplan

Vedlegg til avlsplan kan endres årlig og nye vedlegg tilføyes. Vedleggene, bør gjennomgås samtidig med en hovedrevisjon av avlsplan. Ved endring kun av vedleggene utenom avlsplanrevisjon er rutinene som følger:

- Avlsutvalget i Landslaget for nordlandshest/lyngshest foretar arbeidet med å utforme utkast til reviderte og nye vedlegg. Avlsutvalget står i sitt revisjonsarbeid fritt til å trekke inn aktuelle ressurspersoner eller fagpersoner til å bistå sitt arbeid.
- Utkast til reviderte vedlegg skal sendes ut på høring i lokallagene. Høringsperioden bør være på ca. 4-6 uker. Høringsperiode og frist for innsending av høringsinnspill fastsettes av Landslagets styre.
- Avlsutvalget leverer et gjennomarbeidet utkast til styret i Landslaget som vedtar vedlegg/ene.
- Norsk Hestesenter gjør en faglig vurdering av vedtatt vedlegg, og gir sin godkjenning dersom de kan anbefale endringene. Norsk Hestesenter står fritt til å hente inn råd fra andre faglige instanser i sin vurdering.

Vedlegg 1- Vekting av konkurranseresultat på offisielle utstillinger

Kun offisielle resultater fra DNT og NRYFstevne kan vektes inn i bruksprøvekarakteren. Utstiller må selv legge fram dokumentasjon på resultater for at det skal kunne bli tatt med i helhetsvurderingen av bruksprøvekarakter. For dressur, sprang, kjøring og feltritt gjelder resultater på D-stevner eller høyere nivå.

Dressur

Nivå	Ant. Starter	Resultat	Karakter
MB og høyere	6	55%	10,0
MC	6	55%	9,5
LA	6	60%	9,0
LA	12	55%	8,5
LB	10	60%	8,0
LC	10	60%	7,5
LD	10	55%	7,0
Enkeltstarter		55%	7,0

Sprang

Nivå	Ant. Starter	Resultat	Karakter
110 cm	3	0,0	10,0
100	3	0,0	9,5
90 cm	5	0,0	9,0
80 cm	5	0,0	8,5
70 cm	5	0,0	8,0
60 cm	10	0,0	7,5

Kjøring

Nivå	Ant. Starter	Resultat	Karakter
Vanskelig	1	55% - dressur Godkjent DMP	10,0
Middels	2	55% - dressur	9,0
Utdanning	2	55% - dressur	8,0
Lett	2	55% - dressur	7,5
Mini	2	55% - dressur	7,0

Feltritt

Nivå	Ant. Starter	Resultat	Karakter
100 cm/Cncp*	1	Gjennomført	10,0
90 cm/Lett P	2	Gjennomført	9,0
80 cm/deb P	2	Gjennomført	8,0
Knøttecup	2	Gjennomført	7,5

Distanse

Nivå	Ant. Starter	Resultat	Karakter
MB	2	Godkjent	8,0
LA	4	Godkjent	7,5
LA	2	Godkjent	7,0
LB	4	Godkjent	6,5
LC	4	Fullført	6,0
LD	4	Fullført	5,5

Trav/monté- kategori b-c og d

Hestens rekord	Karakter
2:15,00 og raskere	10,0
2:30,00- 2:15,01	9,0
2:45,00- 2:30,01	8,0
3:00,0- 2:45,01	7,0
3:15,00-3:00,01	6,0
3:30,00- 3:15,01	5,0

Vedlegg 2 - Farger på nordlandshest/lyngshest

Grunnfarger

- Rød: Rød kropp med man og hale i samme farge eller lysere enn kroppsfargen.
- Svart: Hele hesten er svart, men kan ha brunskjær på kroppen og enkelte lysere hår i man og hale.
- Brun: Brun kropp fra lysbrun til mørkbrun nesten svart med svart man og hale og svart nederst på beina.

Blekede varianter

- Gul: Gul kropp og hvit man og hale (Rød med én kopi av kremgen)
- Svart m/krem: Svart med gulaktig skjær, svart med skjult kremgen. Det er vanskelig å se at hesten bærer kremgenet (svart med én kopi av kremgen)
- Borket: Gul eller gulbrun kropp med svart man og hale og svart nederst på beina (brun med én kopi av kremgen)
- Rød m/sølv: Rød hest med en eller to kopier av sølvgenet, rød med skjult sølvgen, må se på stamtavle eller gentestes for å se om de bærer sølv (har en eller to kopier av sølvgenet).
- Sølvsvart: Grå, sjokoladebrun eller leverrød kropp med man og hale i samme farge eller lysere/hvit (har en eller to kopier av sølvgenet)
- Sølvbrun: Brun kropp med grå, leverrød, lys eller hvit man og hale. Gråbrun nederst på beina (har en eller to kopier av sølvgenet)
- Sølvborket: Gulhvitt kropp, grå, leverrød, lys eller hvit man og hale. Gråbrun nederst på beina (har en eller to kopier av sølvgenet og én kopi av kremgenet)
- Gul m/sølv: Gul med skjult sølvgen (har en eller to kopier av sølvgenet og én kopi av kremgenet)
- Skimmel: Føllene blir født med en av fargene over og bleker gradvis av og kan med årene bli helt hvite. Det kan være vanskelig å bestemme grunnfargen hvis man ikke har sett hesten som føll.

Uønskede farger

- Blåøyd hvit: Helt blek med blå øyne (har to kopier av kremgenet på enten svart, rød eller brun grunnfarge). Ikke godkjent farge i rasen. Unngås ved å ikke parre hester som bærer kremgen (borkete, gule eller svarte hester med skjult kremgen, inkludert skimmel eller sølv i kombinasjon med krem) med hverandre.
- Dobbel sølv: Hester som bærer to kopier av sølvgen. Unngås ved å ikke parre to hester som bærer sølvgenet med hverandre. Rødbaserte hester (røde, gule etc.) kan være skjulte bærere og må testes for å vite om de er bærere. Røde hopper bør derfor ikke parres med bærere av sølvgen dersom sølvstatus er ukjent (Se Vedlegg 3).

Vedlegg 3 - Arvelige tilstander hos Nordlandshest/lyngshest

Lov om dyrevelferd

§ 25 Avl

Det er i henhold til lov 19. juni 2009 nr. 97 om dyrevelferd § 25 forbudt å drive avl av dyr, herunder ved bruk av genteknologiske metoder, som endrer arveanlegg slik at de påvirker eller kan påvirke fysiske eller mentale funksjoner negativt, eller som viderefører slike arveanlegg.

Øyesykdommen anterior segment dysgenesis (ASD)/ multiple congenital ocular anomalies (MCOA)

ASD/MCOA er en arvelig øyelidelse som forårsaker cyster, misformet pupill, og defekter i iris, hornhinna og linsa. Hester som får genet for ASD/MCOA fra både mor og far (homozygote) vil ha alle eller noen av symptomene på ASD/MCOA. Genet er semidominant, slik at hester som får genet fra enten mor eller far (heterozygote) kan ha cyster i ciliærlegemet og noen ganger feil på netthinna, men man mener at dette som regel ikke har noen betydning for hestens syn eller velvære. Hestene kan undersøkes for sykdommen fra 4 måneders alder. ASD /MCOA nedarves sammen med genet for sølvfarge1. Genet for sølvfarge er relativt vanlig hos N/L. Det frarådes sterkt å bruke hingster med genet for sølvfarge på hopper med genet for sølvfarge.

Patellahaking/låsing

Hestens knær har en mekanisme som gjør at de kan låse kneskåla (patella), og således stå og sove, uten å bruke for mye muskelkraft. Mekanismen vil normalt enkelt løsne kneet når hesten skal bevege seg. Noen hester kan ha problemer med å løsne kneet (patella låsning) eller de kan ha problemer under bevegelse med at kneet hekter seg (patella haking). Tilstanden er antatt å ha sammenheng med steile bakbein, og/eller svak muskulatur i låret (quadriseps muskelen). Unge hester i vekst kan ha hurtig skjelettvekst og noe svak muskulatur, som gjør at de i en vekstfase kan ha tilstanden midlertidig. Tilstanden er relativt vanlig forekommende hos N/L2, og kan være vanskelig å avdekke ved kåring. Det anbefales at hingster med tilstanden ikke brukes i avl.

Kryptorkisme/klapphingst

Kryptorkisme er når en eller begge testiklene ikke ligger i pungen, hingster med tilstanden kalles for klapphingster om dette angår en testikkel og urhingster om det angår begge testiklene. I forsterlivet dannes testiklene i fosterets buk, og i løpet av forsterlivet vil de normalt være "vandret" til pungen rundt tidspunkt for fødsel (ca 30 dager før til 10 dager etter fødsel). Hos noen individer kan denne "vandringen" skje noe seinere, helt opp til 2- 3 års alder. Testikler som ikke ligger i pungen kan ligge igjen i buken, i inguinal kanalen (lyskekanalen) eller under huden foran pungen. Testikler som ikke ligger i pungen får en noe høyere temperatur enn testikler som ligger korrekt i pungen, og de har derfor ofte ikke en normal spermproduksjon. Klapphingster vil ha normal spermproduksjon i testiklen som ligger i pungen, og derfor være fertile. Urhingster vil som oftest være infertile. Hingster som får testiklene seint ned pungen kan ha midlertidig eller varig nedsatt fertilitet. Tilstanden er regnet for i en del tilfeller å ha en arvelig årsak, og den er ansett for å være relativt vanlig hos N/L hingster. I en liten og sårbar populasjon blir det spesielt viktig at de hingsteføll som fødes har en normal god fertilitet. Kryptorkide N/L hingster kan derfor ikke kåres, og hingster som gir flere kryptorkide avkom anbefales tatt ut av avl.

Pungbrokk

Pungbrokk er en tilstand der bukorganer (tarmer) kommer gjennom kanalen i lysken (inguinalkanalen) som sædstrengen normalt ligger i. Kanalen er vanligvis så trang at bukorganer ikke skal kunne komme seg gjennom. Tilstanden der kanalen er så vid at dette kan skje, kan skyldes traume (skade), men det er sannsynlig at det også kan være arvelig. Hingster med pungbrokk kan føle ubehag dersom tarmene i pungen kommer i klem ved bevegelse. Ved kastrasjon vil man få tarmframfall i kastrasjonsåpningen, dersom det ikke tas hensyn til tilstanden ved inngrepet. Det kan være vanskelig å oppdage at inguinalkanalen er vid, og hos noen hester med tilstanden kan tarminnhold i pungen variere, slik at pungen kan framstå som å ha normalt innhold på et gitt tidspunkt. Kårede hingster som selv får/har pungbrokk skal ikke avles på, og hingster som gir flere avkom med pungbrokk anbefales tatt ut av avlen.

Medfødt navlebrokk

Medfødt navlebrokk er en tilstand der muskulaturen rundt navlen ikke lukker seg helt ved fødsel. Muskulaturen kan lukke seg på et senere tidspunkt, men hos noen forblir det et permanent brokk. Avhengig av størrelsen på spalten i bukmuskulaturen kan mange føll leve med et navlebrokk uten at det gir velferdsproblemer. Noen ganger er de så store at det må lukkes kirurgisk. Noen ganger kan bukorganer avsnøres i spalten og hesten må behandles akutt. Navlebrokk hos N/L er ikke vanlig, men forekommer. Kan skyldes hendelser under fødsel eller arv. Kårede hingster som gir flere avkom med medfødt navlebrokk anbefales tatt ut av avl.

Sommereksem

Sommereksem er en hypersensitivitetsreaksjon på bitt/spytt fra insekter fra slekten Culicoides, også kalt sviknott. Dette er den vanligste allergiske hudsykdommen hos hest, og er relativt vanlig hos N/L. Hester med sommerkseksem får varierende grad av kløe etter bitt av sviknott, ofte i man og hale, og under buken. Det er vist i vitenskapelige studier at sommerkseksem er en arvelig lidelse³. Det kan foreløpig ikke gentestes for lidelsen, og identifisering av rammede individ vil være på kliniske symptom. Sommerkseksem har velferdsmessig betydning, og det er ønskelig å begrense utbredelsen av lidelsen i rasen. Kårede hingster med symptom bør tas ut av avl. Det anbefales å ikke avle på hopper med symptomer.

Bittfeil

Alvorlige bittfeil, dvs overbitt eller underbitt der fortenner i over- og underkjeve ikke slites mot hverandre og dette ikke har årsak i skade, er diskvalifiserende for kåring/premiering for hingster. Det anbefales ikke å avle på hopper med alvorlig bittfeil.

Kilder:

1. Equine Multiple Congenital Ocular Anomalies and Silver Coat Colour Result from the Pleiotropic Effects of Mutant PMEL (<http://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0075639>)
2. Prevalens av patellahaking hos Nordlandshest/Lyngshest (http://www.rimfakse.no/filer/file/PATELLA_CATCHING_NL_ver_22_LWR_SS_30%205%2012.pdf)
3. Insect bite hypersensitivity in horses: genetic and epidemiological analysis (<http://edepot.wur.nl/239225>)

Vedlegg 4 - Kriterier for avkomsvurdering

Både hopper og hingster kan avkomsvurderes, også etter sin død. Både hingster og hopper må meldes opp på offisiell utstilling til avkomsvurdering. Avkomsvurderingen gjøres ved Norsk Hestesenter som sender sin innstilling til avkomsgrad på aktuelt individ til avlsutvalget for godkjenning.

Hingster

For å kunne avkomsvurderes må hingsten ha minimum 10 viste voksne avkom på offisiell utstilling i Norge. Dersom hingsten av ulike årsaker ikke oppnår 10 avkom kan den likevel vurderes for avkomsberegning. I slike tilfeller må det foreligge minimum 7 voksne avkom med offisielle resultater. Hingsten kan få følgende avkomsgrader basert på respektive kriterier. Det skilles ikke på om premierte avkom er hopper, vallaker eller hingster.

Avkomsgrad ELITE

Minst 70% av viste avkom skal ha oppnådd 1. eller 2. premie på utstilling.

Avkomsgrad A

Minst 50% av viste avkom skal ha oppnådd minimum 2. premie på utstilling.

Avkomsgrad B

Hingster som ikke fyller kravene til graden A, tildeles avkomsgrad B.

Hopper

For å kunne avkomsbedømmes må hoppa ha minimum fire viste voksne avkom på offisiell utstilling i Norge. Hoppa kan få følgende avkomsgrader basert på respektive kriterier. Det skilles ikke på om premierte avkom er hopper, vallaker eller hingster.

Avkomsgrad ELITE

Minst 60% av viste avkom skal ha oppnådd 1. eller 2. premie på utstilling.

Avkomsgrad A

Minst 40% av viste avkom skal ha oppnådd minimum 2. premie på utstilling.

Avkomsgrad B

Hopper som ikke fyller kravene til graden A, tildeles avkomsgrad B

Vedlegg 5 - Dispensasjon fra alderskrav ved bruksprøve

Utdrag fra «Regler for offisielle hesteutstillinger i regi av Norsk Hestesenter»:

§5.

«5. All mønstring og håndtering av hingster skal foretas av personer som er over 16 år. Unntatt er bruksprøve for små ponnier som kan tas av yngre ryttere eller kusker. Dette må godkjennes av bruksprøvedommer i hvert enkelt tilfelle. For nordlandshest/lyngshest kan det gis dispensasjon for yngre ryttere, se rasens avlsplan.»

Det kan gis dispensasjon fra alderskravet ved rideprøve for hingster under følgende omstendigheter:

- Dispensasjonen gjelder bare selve rideprøven, hingst må håndteres av ansvarlig utenfor ridebane/hall.
- Det må søkes samtidig med innmeldingsfrist for utstillinga.
- Nedre aldersgrense 13 år (fyller i utstillingsår)
- Samtykke fra foresatt er gitt
- Rideprøver må gå innendørs
- Dokumentasjon på rytters egnethet fra instruktør som har kompetanse tilsvarende minimum Ridelærer trinn 1 fra NHS eller tilsvarende, *eller*; minimum trenerutdanning i NRYF-regi (her må en oppgi hvor og når ridelærer- eller trenerutdanning er gjennomført) *eller* tilsvarende. Ved tilsvarende utdanning fra annet sted, må dette dokumenteres.

Dersom ekvipasjen kan vise til konkurranseresultater i NRYF eller DNT, trenger man ikke dokumentasjon fra ridelærer/trener 1.

Vedlegg 6: Retningslinjer for utvida bruksvurdering av nordlandshest/lyngshest

Utvida vurdering av bruksegenskaper

Utvida bruksvurdering vil gi et sikrere grunnlag for å vurdere hingstenes bruksegenskaper og lynne. Det skal legges vekt på allsidighet, temperamentsegenskaper, bevegelser og samarbeidsvilje.

En ønsker å se de registrerte egenskapene i en videre sammenheng i avlsarbeidet. Avhengig av hvor arvbare de ulike egenskapene er og hvor viktige eller hvilke problem de utgjør for rasen, vil det tas hensyn til dem i rangeringa eller seleksjonen av avlsdyr.

Varighet på utvidet bruksvurdering:

Lengden på prøven skal være lik i nord og sør, vanligvis to til tre dager. Innhold og bedømmingsrekkefølge tilstrebes å være lik. Prøven bør starte med løshopping/løsvinsing, ridning og så kjøring. Det er ønskelig at vurdering av eksteriør skal foregå over to dager.

Hvem skal inn til utvida bruksvurdering?

Alle hingster som blir kåra første gang må, for evt. å få videre avlsgodkjenning, fremvises for utvidet bruksvurdering. Det er hingsteeier selv som plikter å melde hingsten innen angitte frister for utvida bruksvurdering.

Hva skjer dersom hingsten ikke vises for utvida bruksvurdering til angitt tid?

- Hingst som ikke vises for utvida bruksvurdering til angitt tid, mister avlsgodkjenningen sin inntil hingsten har møtt og bestått utvida bruksvurdering med etterfølgende premiering. Dispensasjon kan gis ved søknad i følgende situasjoner:
 1. Hingster som er påmeldt til utvida bruksprøve og som av helsemessige årsaker ikke kan møte opp beholder sin kåringsgrad i ytterligere en sesong. Det må fremlegges veterinærattest av ny dato, dvs. ikke over en måned gammel. Kåringsnemda forbeholder seg retten til å spørre om utfyllende opplysninger, for eksempel journalutskrift.
 2. Hingster som møter på utvida bruksprøve og som av helsemessige årsaker ikke kan fullføre, beholder også sin kåringsgrad i en sesong til.
 3. Hingster som har brukt opp sin tildelte hoppekvote på 15, jamfør avlsplan pkt. 14.1.1. vil ikke gis slik dispensasjon som nevnt i punkt 1 og 2. Det betyr at hoppekvoten på 15 ikke må overstiges inntil utvida prøve er gjennomført og bestått
 4. Hingster som ikke blir meldt eller møter på ub og som ikke gjennomfører/består prøven uten helsemessige årsaker, mister kåringsgraden inntil utvida bruksprøve er bestått.
 - 5.

Årsaker til at hingster kan tas ut av utvida bruksvurdering og evt. ilegges avlsforbud

- En hingst kan tas ut av testen av veterinære eller andre årsaker, som f.eks. uønskede temperamentsegenskaper, krybbebiting/luftsluking, halthet, dårlig kondisjon o.l.
- Sikkerhetsmessige hensyn

Årsaker til at avlsforbud ilegges

- Hingster ilegges avlsforbud dersom de ikke består utvidet bruksvurdering av en av følgende årsaker:
 - diskvalifiserende helseårsaker
 - uønskede temperamentsegenskaper

- krybbebiting/luftsluking
- sikkerhetsmessige hensyn

Kan hingster vises til utvida bruksvurdering flere ganger?

- Hingst kan fremvises på nytt dersom den etter utvida bruksvurdering ikke er ilagt avlsforbud. Disse møter til ny utvida bruksvurdering.

Veterinærundersøkelse på utvidet bruksvurdering (Skal utføres før bruksvurdering starter):

Det skal brukes godkjent skjema for gjennomføring av veterinærundersøkelsen. Bøyeprøve skal kun utføres ved funn på palpering, eller om hesten viser halthet eller uregelmessighet ved mønstring.

Dersom veterinær eller dommere krever forhold nærmere utredet, kan tilleggsundersøkelser kreves før en eventuell avlsgodkjenning gis. Uavhengig av utfall skal resultat av tilleggsundersøkelser arkivføres, samt påføres hingstens dommerkort.

Beregning av bruksegenskapskarakter og innhold i bruksvurderingen:

Løsvising:

Hesten vises løs i ridehus, der skritt, trav og galopp bedømmes.

Løshopping:

Hestene hopper en løshoppingsbane med tre hinder, kryss, rekk og oxer, med ett galoppslag imellom. Følgende momenter bedømmes: - teknikk, taksasjon, kapasitet, galopp og temperament.

Ridning med egen- og fremmedrytter/ rideprøve engelsk stil:

Hesten ris i skritt, trav og galopp på begge hender. Den skal vises på bøyde spor, rygging, holdt og oppsitting/avstigning.

Kjøring med egen- og fremmedkusk/ kjøreprøve 1:

Hesten skal vise forspenning/fraspennning, kunne kjøre i skritt og trav på rette og bøyde spor på begge hender. Kunne rygge, kjøre åttetalls vending og vise bakkeprøve i 5 sekunder, evt. holdt i ti sekunder.

Generelt:

- Eier kan be om ny test innen en time etter avsluttet prøve.
- Det beste resultat fra egen/fremmedrytter/kusk, for momentene, blir tellende.
- Ridbarhet-/kjørbarhets-karakter fra fremmed-rytter/kusk blir stående, og er avgjørende for bestått resultat.

Vekting:

kjøring 25% (helhetskarakter fra prøven)

ridning 25% (helhetskarakter fra prøven)

løshopping 20% (helhetskarakter fra prøven)

Bevegelser 20% (fra løsvising, rideprøve, kjøreprøve, løshopping og mønstring)

Samarbeidsvilje 10% (fra bruksprøvene)

Utrekning av bevegelseskarakter.

Hver karakter fylles inn, summeres og deles på antall karakterer.

Løsvisning	Rideprøve	Kjøreprøve	Mønstring	Løshopping	Summeres
Skritt	Skritt	Skritt	Skritt	-----	Og deles
Trav	Trav	Trav	Trav	-----	På 11.
Galopp	Galopp	-----	-----	Galopp	Kar
					Bevegelseskarakter

Utregning av samarbeidsvilje:

Hver karakter fylles inn, summeres og deles på antall karakterer.

Kjørbarhet	Ridbarhet	Temp. løshopping	Summeres og deles på 3
Karakter:	Karakter:	Karakter:	

Her er det viktig å bruke karakterer gitt på ridbarhet og kjørbarehet, som settes av fremmedkusk/fremmedrytter, man skal ikke bruke lynnekarakter.

Utregning på løshopping:

Hver karakter fylles inn, summeres og deles på antall karakterer.

Teknikk	Taksasjon	Kapasitet	Galopp	Temperament	Summeres og deles på fem.
Karakter:	Karakter:	Karakter:	Karakter:	Karakter:	

Utregning av karakter på Utvida bruksvurdering.

Karakterer fra summeringene over settes inn i dette skjemaet.

Momenter	Karakter	Multipliseres med	Sum
Kjøring	helhetskarakter	0,25	
Ridning	helhetskarakter	0,25	
Løshopping	gjennomsnitt	0,20	
Bevegelser	Se utregning	0,20	
Samarbeidsvilje	Fra bruksprøver	0,10	
		Vekta karakter UB:	

Observasjon av oppførsel

Hesten vil bli observert på stall i løpet av prøven. For øvrig bedømmes hesten som på vanlig utstilling.